UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Summmula clarissimi iurisco[n]sultissimiq[ue] viri Raymundi

Raimundus <de Pennaforti>

Colonie, 4.III. 1502

VD16 R 168

Prologus

urn:nbn:de:hbz:466:1-31223

Visual Library

CIrca initiū ſum-
mule Raymūdi de ſumma Oēm ſciam
et doctrinā ſacra ſcriptura tranſcendit.
veꝝ p̄dicat. ⁊ ad celeſtē patriā inuitat.
Iſtā ꝓpōem ſcribit ſanct⁹ Gregori⁹ in
moralib⁹ ſuis In q̄ ꝓpōne tria tangunꝰ.
Primo tāgiꝰ ꝙ ipa ſacra ſcriptura trāſ-
cendit oēs alias ſcias in dignitate. Secū
do tangiꝰ ꝙ ipa ſacra ſcriptura p̄dicat
vera Tercio ꝙ ipa ſacra ſcriptura redu
cit ⁊ inuitat ad celeſtē patriā. Primū pꝫ
in ꝟbis p̄dictis cum dr (ſacra ſcriptura
ſciam ⁊ doctrinā trāſcendit) Scōm tangiꝰ cū dr (veꝝ p̄dicat) Terciū tan
giꝰ cū dr (⁊ ad celeſtē patriā inuitat) Modo licet illa tria iam dicta de ſe
ſint nota ⁊ manifeſta. tū p̄nt ꝓbari autoritatib⁹ ⁊ rōnib⁹. Primū videlicꝫ
ꝙ ſacra ſcriptura excellit ⁊ trāſcendit oēs alias ſcias ꝓbaꝰ ſic. qꝛ illa ſcia ē
nobilioꝛ alijs ſciētijs ⁊ doctrinis q̄ ē de nobilioꝛi ⁊ delectabilioꝛi ſubiecto.
ſꝫ ſacra ſcriptura ē h̄mōi. ḡ ⁊c̄. Maioꝛ rōis pꝫ ꝑ ph̄m p̄mo de aīa. vbi dr
ꝙ vna ſcia ē nobilioꝛ alia. eo ꝙ ē de nobilioꝛi ſubiecto. Sꝫ minoꝛ rōnis ptꝫ
qꝛ ſubiectū ſacre ſcripture ē ipe deus. ⁊ nihil ē excellētius deo. vt dr Ariſ-
ſtoteles in ꝓemio metaphyſice vbi dr. De⁹ ē optimū eoꝝ q̄ i natura ſunt
¶ Scd̄o ꝓbaꝰ hoc idē ſic. Illa ſcia trāſcendit oēs alias ſcias cui⁹ autori-
tas trāſcendit humanū intellectū. ſꝫ autoritas ſacre ſcripture ē h̄mōi. ḡ ⁊c̄.
Maioꝛ illi⁹ rōis ptꝫ. qꝛ trāſcendit hūanū intellectū. ſm ꝙ ꝯmentatoꝛ ait
ſcd̄o metaphyſice loquēs de reb⁹ īmaterialib⁹ vbi dr. Cōp̄rehēſio veritatꝭ
ē nob īpoſſibil' in multꝭ reb⁹. Sꝫ minoꝛ rōnis ptꝫ ꝑ autoritatē beati Au-
guſtini ſup̄ Geneſim vbi dr. Maioꝛ ē ſacre ſcripture autoritas q̄ꝫ totius
humani generꝭ intellect⁹ ꝑſpicuitas. ¶ Tercio ꝓbaꝰ hoc idē ſic Illa ſcīa ē
dignioꝛ ⁊ excellētioꝛ alijs q̄ magꝭ deſideraꝰ ⁊ ē dulcioꝛ in itellectu. ſꝫ ſacra
ſcriptura eſt h̄mōi. ḡ ⁊c̄. Maioꝛ rōnis ē nota. eo ꝙ obiectū appetitus eſt
bonū. vt habeꝰ p̄mo ethicoꝝ. ⁊ q̄ꝫto aliq̄d magis deſideraꝰ tanto magꝭ ē
bonū vel apparet bonū. ideo inq̄ꝫtū aliq̄d maxime deſideraꝰ intantū maxi
me eſt bonū ꝑ regulam topicalē ſcd̄o topicoꝝ. Sicut ſe habet ſimile ad ſi-
mile. vel al's ſimpl'r ad ſimpl'r. ſic ſe habet maxime ad maximum. ⁊ mini-
me ad minimū. Sꝫ minoꝛ pꝫ ꝑ Hugonē in libro p̄mo de aīa vbi dr De
quāto aliq̄d ſentitur dulcius de tanto auidius ſumitur ⁊ cū maioꝛi deſi-
derio. ſed nihil magis mentē ab amoꝛe mūdi ſeparat. nihil eandeꝫ magis
coꝛroboꝛat. nihil etiam tantū hoīes ad dilectōem dei excitat ⁊ ad opus ce
leſte adiuuat q̄ꝫ ſtudiū ſacre ſcripture. ergo excellit om̄es alias. ¶ Secun
da ꝯcluſio p̄fate ꝓpōnis. videlicꝫ ꝙ ſacra ſcriptura predicat verum. ꝓba-
tur ſic. Illa ſciētia p̄dicat verum in qua nihil docetur niſi veritas. ſed in ſa
cra ſcriptura nihil docetur niſi veritas. ergo ⁊c̄. Maioꝛ patꝫ ex terminis.
Sed minoꝛ patꝫ per Hugonem primo de anima vbi dr. Quicquid doce
tur in ſacra ſcriptura ē niſi veritas. quicq̄d ꝑcipitur ē niſi bonitas. ⁊ quic-

Prologus

quid ꝓmittitur eſt felicitas. Secūdo illa ꝯcluſio ſic ꝓbatur. Illa ſcientia
predicat verum cuius ſubiectū eſt ipſa veritas. ſed ſubiectum ſacre ſcrip-
ture eſt huiuſmodi. ergo ꝛc. Maioꝛ patet. quia oīs ſcientia habet deno-
minatōnam a ſuo ſubiecto. vt patet p̄mo poſterioꝛum. Sed minoꝛ patet
per Huguitōnem in libro p̄allegato dicentem. Subiectum ſacre ſcriptu-
re eſt deus. modo deus eſt ipſa veritas. videlicet ſine fallacia. bonitas ſine
malicia. felicitas ſine miſeria ꝛ triſticia. ¶ Tercia concluſio que tacta
eſt in prefata ꝓpoſitōne. videlicꝫ ꝙ ſacra ſcriptura inuitat nos ad celeſtem
patriam. probatur ſic. Illud inuitat hominem ad celeſtem patriam cuius
inuentio ſiue poſſeſſio reddit eū beatū. ſꝫ inuentio ſiue poſſeſſio ſacre ſcrip-
ture reddit hoīem beatum. ergo ꝛc. Conſequētia tenet. Maioꝛ patet per
Boetiū tercio de conſolatōne vbi dr̄. Beatitudo eſt ſtatus bonoꝛū om-
niū aggregatōne perfectus. ſꝫ hoc nō eſt intelligendum ꝑfectiſſime niſi in
celo. ibi eſt ſtatus omniū bonoꝛum. Minoꝛ patꝫ per Alanū in parabolis
vbi dr̄. Nulla alia ſapiētia meretur dici ſapientia niſi p̄hia ſacra. Et ſapi-
ens loquens de ſapientia dr̄. ꝓuerb. iij. Beatus homo qui inuenit ſapien-
tiam ꝛ qui affluit prudētia. melioꝛ eſt acquiſitio eius negociatōne. id eſt
lucratōne auri ꝛ argenti puriſſimi. fructus vero eius precioſioꝛ cunctꝭ opi-
bus. ꝛ oīa que deſiderātur nō valent huic ꝯparari. Secundo probatur
hoc idem Prouerb. viij. ſic. Illa ſcientia inuitat nos ad celeſtem patriam
in qua tanꝙ̄ in ſpeculo videmus bona noſtra in q̄bus proficimus. ꝛ ma-
la in q̄bus deficimus. ſed ſacra ſcriptura eſt huiuſmodi. ergo ꝛc. Maioꝛ
ptꝫ. qꝛ ꝑ bona noſtra opera nos appropinq̄mus celeſti patrie. ſed ꝑ mala
opera elongamur ab ipa. Sꝫ minoꝛ patꝫ per beatum Gregoꝛiū in ſecun-
do moꝛalium vbi dr̄. Sacra ſriptura tanꝙ̄ ſpeculum mentis noſtre op-
ponitur oculis vt ibi eterna ſcientia videatur. Ibi em̄ ferida. id eſt mala
noſtra proſpicimus ꝛ bona vberius conſideramus. Quare dicit ſanctus
Auguſtinus in ſermone quē fecit de laude ſacre ſcripture (cui ſuboꝛdina-
tur ius canonicum) q̄ p̄mo ſic incipit. Hodie decet fratres chariſſimi ſa-
cras paginas laudare. Et ſubdit. rogo vos diſcite ſacrā ſcripturā et ſepe
legite eam. que dulcioꝛ eſt melle. foꝛtioꝛ vino. ſuauioꝛ oleo. ſublimioꝛ auro
p̄cipue em̄ deū inuocat. diligētes inuitat. coꝛda illuminat. fidem coꝛrobo-
rat. linguā rectificat. dyabolū reijcit. peccata ſpernit. animas frigidas lu-
mine ſcientie calefacit. tenebras ignoꝛantie expellit. triſticias ſeculi extin-
guit. leticiā ſanctiſpiritus accendit. ſomnolētos excitat. ocioſos increpat.
quāobꝛem qui hanc diligit ꝛ legem eius diligenter adimplere curauerit
in regno celoꝛum maximus vocabitur. Cum ergo ſit tanta dignitas ꝛ
ſacre ſcripture autoꝛitas. ergo auidius eſt ſuper eam diſſerendum.
☞ Vlterius ſciendum. ex quo iſte liber (quē pre manibꝫ habemus) ſum-
ma Raymūdi intitulatur. in quo ꝑtractatur ius canonicum ꝛ ea que ꝑti-
nent ad preſbyteꝝ. que oīa ſacre ſcripture ſubijciūtur. Nam hic agitur
de miſſa ꝛ de ſeptē ſacramentis. vt plenarie videbitur in ꝓceſſu. Ergo ad
quedam generalia accedamus ſine quibus prelibatis nō poſſumus ſcire
ea que in iſto libro tradunt̄. Primū quod req̄ritur ad preſbyteꝝ eſt ſcien-
tia. vt ſcꝫ ſeipſum cognoſcat et vt ſuos ſubditos debite valeat in bonis
operibꝫ infoꝛmare ꝛ inſtruere. Quadruplex aūt ſciētia eſt neceſſaria cuilꝫ

het ſacerdoti. Prima eſt ſcia grāmaticalis. vt verba ſacre ſcripture poſſit
bñ intelligere ⁊ in ꝓprijs ſenſibus ꝓpalare. Scđa ſcia eſt muſica. qꝛ illa eſt
ei neceſſaria ad decantandū laudē dei. Tercia ſcientia eſt cōpotus ad di-
ſtinctōem tempoꝝ faciendā. Quarta ſcientia eſt ius canonicū. quia illa ē
ei neceſſaria ad ſubditos bene ⁊ rōnabiliter regendos ⁊ informandos Et
hec quattuoꝛ habentur ꝑ beatum Auguſtinū de ciui. dei. Etiam conue-
nienter in his metris habentur. Clerus in eccleſia ſibi quattuoꝛ eſſe tenē
da. Grāmaticā. neuma. ius canonis. atq̧ kalendas. ¶ Scđm quod re-
q̄ritur ad ſacerdotē eſt debita eloquētia. ſcꝫ ꝙ inter ſuos ſubditos valeat
rite ⁊ bene exp̄mere ⁊ declarare ea q̄ in ſacra ſcriptura ꝯtinent̄. ¶ Terciū
p̄ncipale quod omnia alia minus principalia ad ſe trahit eſt bona vita.
ſcꝫ ꝙ ſubditis prebeat bonum exemplum morum ⁊ virtutū Et ideo preſ-
byter dr̄ a prebeo es ere. quia prebere debet viam ſuis ſubditis eterne ſalu-
tis. Unde ſm̄ beatum Auguſtinū. via eterne ſalutis ꝯſiſtit in dei chari-
tate. in ꝓximi dilectōne. in mādatorum dei exequtōne. ⁊ in errantiū coꝛ-
rectōne. ¶ Scđo p̄libantur quattuoꝛ cauſe ſcientie huius libri. quia ſm̄
ph̄m primo phyſicoꝝ ⁊ primo poſterioꝝ. Scire eſt rem per cauſam cog-
noſcere. ideo ꝓprie loquendo tm̄ due ſunt cauſe ſcientie huius libri. Pri-
ma eſt cauſa efficiens p̄ncipalis. ⁊ ē deus q̄ oīm eſt ꝓductoꝛ, vt dr̄ Joh.
p̄mo. Oīa ꝑ ipſum facta ſunt Sed cauſa efficiens minus p̄ncipalis eſt
Raymūdus frater ordinis p̄dicatorum. qui vidēs imperitorum clericoꝝ
paupertatem intātum ꝙ nō poterāt eis libros emere in iure canonico in q̄
ſtudere poterant. hanc ſummulā ꝯpilauit. in qua ſub breuibꝫ ꝯtinent̄ plu-
ra oīmibus ſacerdotibꝫ ſcire neceſſaria. Sed aliqui alij dicunt ꝙ Raymū-
dus hanc ſummulā non fecit. ſed fecit quādam magnam ſummā proſay-
cam. ex qua q̄dam verſificatoꝛ hanc ſummulā extraxit. volens ſub breuibꝫ
comp̄hendere ea que ibi ad longum ꝯtinentur. qui ꝓpter arrogantiā euī-
tandā nomē ſuū exp̄mere noluit. quia ſm̄ dictum Senece de cauſa effi-
ciente nō eſt multum curādum. ergo hic nō ſit aliqua difficultas vel men-
tio facienda de cauſa efficiente. Scđa cauſa finalis dicitur. ⁊ eſt duplex. ſcꝫ
finis intra ⁊ finis extra. Finis intra eſt cognitio ſeptem ſacramentorum.
Sed finis extra eſt ipe deus omnipotens ⁊ glorioſus. ad quem oēs alie
ſcientie ordinātur. Sed improprie poteſt aſſignari cauſa formalis. que etiā
eſt duplex. ſcꝫ forma tractatus. ⁊ forma tractādi. Forma tractatus conſi-
ſtit in diuiſione. Sꝫ forma tractandi conſiſtit in modo agendi. qui in hoc
libro eſt quadruplex. ſcꝫ definitiuus. diuiſiuus. demonſtratiuus. ⁊ expoſi-
tiuus. Sꝫ cauſa materialis improprie loquendo eſt ſubiectum huiꝰ libri
quod eſt ius canonicum a doctoribus ⁊ ſanctis patribꝫ inſtitutū. de quo
amplius poſtea patebit. ¶ Tercio prelibatur titulus. vnde primo iſte
liber ſic intitulatur. Incipit ſumma Raymūdi. Et ſumma dicit̄ oīs li-
ber qui extractus eſt de alio libro. vt ſumma dictādi que extracta eſt a ma-
gnis libris rhetoricalis ſcientie. Sic ſimili modo dr̄ de iſta ſumma Ray-
mundi. quia Raymūdus in alio opere poſuit magnū ⁊ longum ꝓceſſum
proſaycum a quo iſte liber eſt extractus. Aliter etiam iſte liber intitulatur
ſm̄ aliquos. ſcꝫ ſumma pauperum. quia pauperes clerici nō valentes ſibi
libros magnos comparare ⁊ prolixos. vt decreta ⁊ decretalia ⁊ hmōi de-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Prologus

bent emere preſentem librum ⁊ eum ſtudere cum diligentia ⁊c. ¶ Poſtq̃
dictum eſt de q̃buſdam generalib᷒. que debitus ordo procedēdi in libris
exigit. ſcʒ de declaratōne thematis in pncipio libri de cauſis ⁊ titulo. Nūc
ꝯſequenter ꝓpter maiorem euidentiaʒ ⁊ declaratōnem infraſcriptoꝝ ali-
qua ſunt pnotanda. Unde exquo preſens liber eſt de ſacramētis. ergo ali-
qua de ſacramētis in generali videnda ⁊ pmittenda ſunt. Et pmo q̃d ſit
ſacramentū. Scdo de diuiſione ſacramenti. Tercio accedendū eſt ſpe-
cialiter ad ipa ſacramenta. ⁊ de vnoquoq; determinare p ſe. Quarto di-
cendū eſt de ornamētis ſacerdotū myſtice exponēdis. ¶ Quantū ergo
ad primū respondetur ꝙ ſacramentū p magiſtꝝ quarto ſententiaꝝ ſic defi-
nit. Sacramentū eſt viſibilis forma inuiſibilis gr̃e aīe collata. qꝛ in oīb᷒ ſa-
cramentis forma dūtaxat eſt viſibilis. vt in ſacramento baptiſmi forma
aque ſolūmodo eſt viſibilis. ſed gr̃a illius ſacramenti eſt inuiſibilis. vide-
licet ablutio peccati. Simili modo dici pt de ſacramēto euchariſtie. Naʒ
ibi ſolū videmus formā panis. ſed gratia huius ſacramenti inuiſibilis eſt
ſcʒ ipe dn̄s noſter ieſus xps qui ſua gratia reficit animā. purgat ⁊ letificat
Ideo etiā ſacramentū a ſolo deo glorioſo inſtitutū eſt. qꝛ ſacramentuʒ eſt
ſignū rei ſacre. ſʒ ſignū ab homine poſitum eſt fallibile. ſed ſacramenta de-
bent eſſe firma ⁊ infallibilia. ergo ſacramenta a ſolo domino ſunt inſtituta
Et dꝛ ſacramentū quaſi ſacrans mentem. vel ſanctificans animā. vel qua-
ſi ſignum ſacre rei. ⁊ ſic manifeſte patʒ definitio ſacramēti. ¶ Quātū ad
ſcdm. ſcʒ de diuiſione ſacramenti. reſpondetur ꝙ ſeptem ſunt ſacramenta.
videlicʒ ordo. matrimoniū. baptiſmus. confirmatio. vnctio. euchariſtia.
et ꝯfeſſio. vnde ſunt tales verſus. Ordinat. adiungit. baptizat. criſmat. ⁊
vngit. Peccatū plāgit. ⁊ in altari ſacra tangit. Et iſtis ſeptē ſacramentis
aſſimilantur ſeptē virtutes. quaꝝ tres ſunt theologice. ⁊ quattuor politi-
ce ſiue formales. Tres ꝟtutes theologice ſunt fides. ſpes. ⁊ charitas Un̄
ſacramēto baptiſmi coaptat᷑ fides. quia in baptiſmo excitat᷑ fides chriſti.
Sed ſacramento ꝯfirmatōnis coaptatur ſpes. quia ibi ſpes roboratur in
futuro. Sed ſacramēto euchariſtie coaptatur charitas. quia euchariſtia ē
ſignum maxime charitatis ⁊ vnionis inter deum glorioſum. eccleſiam. et
ſanctam fidem catholicā. Sed quattuor virtutes politice ſiue cardinales
ſunt. prudentia. temperantia. fortitudo. ⁊ iuſticia. Iſte quattuor virtutes
coaptant᷑ quattuor ſacramētis predictis. Nam ſacramento ordinis coap-
tatur prudētia. qꝛ illi qui debent ordinari ad aliquos ordines tenentur eſſe
prudentes. Et ſacramento matrimonij coaptatur temperantia. qꝛ vt dicit
apl̄s. cuilibet licet accipere propriam vxorem ꝓpter fornicatōem euitandā
Et ſacramento extreme vnctionis coaptatur fortitudo. qꝛ p ſacram vn-
ctionē infirmi fortificant᷑ ⁊ roborant᷑. Sed ſacramento penitentie coapta-
tur iuſticia. qꝛ iuſtum eſt. vt q̃cunq; pctā ꝯmiſerit ꝙ ille debite peniteat.
☞ Item aduertendū eſt. ꝙ inter ſeptem ſacramēta quinq; ſunt neceſſa-
ria ⁊ generalia. duo tm̄ voluntaria ⁊ pticularia. Primū ſacramentuʒ ne-
ceſſarium ⁊ generale eſt baptiſmus. p quod tanq̃ per portā vnitatem ec-
cleſie intramus. ⁊ ideo baptiſmus dicitur ſacramentum intrātium. Se-
cūdum eſt ꝯfirmatio. que fit per impoſitōem manus in qua datur gratia
ad reſiſtēdum hoſti. ſcʒ dyabolo. quare illud ſacramentum dꝛ pugnantiū

quod neceſſarium eſt magis viuis ꝙ̄ mortuis. Ideo ſtultiſſime ⁊ inſipi-
enter agunt homines qui vſqꝫ ad tempus mortis expectant anteꝙ̄ ꝯfir-
mentur. Tercium ſacramentū neceſſariū eſt ſacramentū cadentium in pu-
gna. videlicꝫ ſacramentū penitētie. Nam ſicut corpus in pugna vulnera-
tum curatur medicina. ſic anima peccatrix ſacramento penitētie curatur.
Sed quartū ē ſacramentum proficientium videlicꝫ euchariſtia. quod in
terpretatur quaſi bona gratia. Sed quintum ſacramentum neceſſarium
eſt diſcedētium a vita iſta ⁊ morientium. ſcꝫ ſacra vnctio infirmorū. Hec
eīn quinqꝫ pretacta ſacramenta ſunt omnibus chriſtifidelibꝫ ad ſalutem
neceſſaria. Duo autem ſunt ſacramenta preter predicta. videlicꝫ ordo. et
ꝯiugium. que dicuntur ſacramenta particularia ⁊ voluntaria. quia nemo
abſqꝫ ꝯſenſu ⁊ iudicio Romane eccleſie eſt cogendus ⁊ cōpellendus ad
ea. quia ſtant ſub proprio arbitrio vniuſcuiuſqꝫ

☞ Ex iſtis vlterius eſt ſciendū. ꝙ inter iſta predicta ſeptem ſacramen-
ta eccleſiaſtica aliqua ſunt reiterabilia. ⁊ aliqua ſunt nō reiterabilia. Sa-
cramenta reiterabilia ſunt. ſicut penitentia que reiterari debet dūmodo re
iteratur peccatum. Etiam ſacramentū euchariſtie reiteratur. qꝛ q̇libet bo
nus ⁊ deuotus chriſtianus poteſt ad minus ſi confeſſus ⁊ ꝯtritus fuerit
ſemel in anno ſumere corpus domini ieſu chriſti. vel omī die dn̄ico. Etiā
ꝯfeſſio iteratur. qꝛ homo poteſt ꝯtinue ꝯfiteri. quando ſcꝫ nouerit ſe op-
preſſum peccatis. Similiter etiam iterari poteſt ſacramentū matrimonij
cū alter ꝯiugum e vita deceſſerit. Etiā ſacramentū extreme vnctōnis. vt
latius patebit in ſequentibꝫ. Sꝫ ſacramēta irreiterabilia ſunt (vt dꝛ. i. q. i.
qꝺ q̇dam) baptiſmus. ꝯfirmatio. ⁊ ordo. qꝛ nullus debet bis baptizari. or-
dinari. vel ꝯfirmari. Vn̄ ſi aliq̇s caſu ꝯtingeret ꝙ aliq̇s poſtpoſita chriſtia-
na religione hereſim incideret. ⁊ poſtea hereſi poſtpoſita fidem priſtinam
intraret. vel ſi moreretur ⁊ reſurgeret. nō eſſet talis rebaptizandus nec re
ordinandus. Et rō huius eſt. qꝛ vt dr̄ magiſter ſniaꝝ libro q̄rto. diſtin-
ctione. vij. ꝙ ꝑ illa tria p̄dicta ſacramēta imp̄mit ipi aīe caracter indelibilis
q̄re nō reiterant̄. ¶ Quantū ad terciū articulū rn̄detur. ꝙ ex quo ſacramē
ta ſpecialiter ꝑaguntur in miſſa. tunc p̄mo videamus de corꝑe dn̄i ieſu xp̄i
Nam (vt dr̄ Alexander) nihil in ſacramento maius eſſe p̄t ꝙ̄ corpꝰ ⁊ ſan-
guis ieſu xp̄i. nec aliqua oblatio p̄t eſſe dignior. maior. ⁊ melior. quare de
bemus eam p̄cipue venerari. qꝛ om̄ia alia ſacramenta dependent ab ipſa.
Vnde dr̄ Rychardus ꝙ illud ſacramentū omibus alijs ſacramentis eſt
efficacius. ⁊ ab iſto ſacramēto om̄ia alia ſacramēta dependent. qꝛ ordo fit
in miſſa quando aliq̇s ordinatur. Similiter quādo ꝯſecratur baptiſmus
etiā fit in miſſa. ⁊ ſic de alijs ſacramentis. ita ꝙ om̄ia fiunt in miſſa. ergo de
illo ſacramento debemus p̄ncipaliter ſcire ꝙ hoc eſt prefiguratum in vete
ri lege multipliciter. Primo prefiguratum eſt. quādo Melchiſedech ſa-
cerdos ſummus obtulit panem ⁊ vinū Scd̄o prefiguratū fuit hoc ſacra
mentū qn̄ filij iſrael mactabāt agnū paſchalē. Tercio p̄figuratū fuit qn̄ fi
lijs iſrael pluebat mānā de celo. Quarto in virga ionathe. Quinto per
aquā ꝑ Ezechielē. Primo dr̄ ꝙ hoc ſacramentum eſt prefiguratū ꝑ Mel
chizedech q̇ obtulit panē ⁊ vinū. vbi exp̄mitur ſenſus ſacramenti. qꝛ dr̄ in
decretis. nullū dubiū eſt quin ſub ſpecie panis ⁊ vini veruꝫ corpus chriſti

et ſanguis ꝯtinetur vnde prefiguratum eſt per panem ⁊ vinū ad refectio-
nem. quia ibi ſumitur corp⁹ chriſti ſub ſpecie panis. ⁊ ſanguis chriſti ſub
ſpecie vini. ergo bñ pfiguratum eſt. quia ſicut panis ⁊ vinū ſunt nutrimē
ta corporis humani. ſic etiam corpus ⁊ ſanguis ieſu xpi ſunt nutrimenta
anime. Nam panis cor hominis ꝯfortat. ⁊ vinū cor hominis letificat. Per
que datur intelligi ꝙ ſicut panis ⁊ vinum ſunt nutrimenta ⁊ refectōes cor
poris humani. ita corpus chriſti ⁊ ſanguis eius ſunt nutrimenta ⁊ refe-
ctiones anime. vnde dr Prouerbioꝝ nono. Venite comedite panē meū.
¶ Scdo illud ſacramentū pfiguratum fuit in eſu agni paſchalis. vt habe
tur Exodi. xij. Et ratio eſt. quia in eſu agni paſchalis fuit inſtitutum ꝙ
iudei illum comedebant accinctis renibꝫ. calciatis pedibꝫ. baculos haben
tes in manibꝫ. cū lactucis agreſtibꝫ. feſtinanter comedēdo. Sic pariformi
ter eſt de ſacramento euchariſtie. qd nos ſuſcipere debemus tanq̄ꝫ agnū
paſchalem. Nam ad ipſum accedendū eſt (accinctis renibꝫ) hoc eſt p pu-
ritatem mentis. vnde dicitur in euangelio Luce duodecimo Sint lumbi
veſtri precincti. id eſt renes. Sed per ſcdm. videlicet (calciatis pedibus)
deſignatur deuotionis affectus ⁊ deſiderium. vnde in canticis ſeptimo ca
pitulo dicitur. q̄ꝫ pulcra es in calciamentis tuis filia hieruſalem. Sed p
tercium. videlicet (baculos in manibus habentes) intelligitur paſſionis
memoria dñi noſtri ieſu chriſti. vnde in Geneſi dr. In baculo meo iorda
nem tranſiui. Sꝫ per quartum. videlicet (cum lactucis agreſtibꝫ comedē
do) amaritudo correctōis deſignatur. vnde pſalmiſta. Cibauit eos in pa
ne lachrymaꝝ. Sed p quintum. videlicꝫ (ꝙ comedebāt feſtināter) prom-
ptitudo bone voluntatis ⁊ virtuoſe operatōnis intelligitur. vñ in Pro-
uerbijs dicitur. Vidi hominem velocem in operibus ſuis coram regibus
ſtare. Secūda ratio eſt. nam eſus agni paſchalis fuit inſtitutus propter
refectōem iſraheliticoꝝ quādo fuerunt redempti a captiuitate Pharao-
nis ⁊ preterunt p mare rubrum. ⁊ ſic ad reuerentiā huius tranſitus cele-
brauerunt paſcha. quia paſcha grece idem eſt qd trāſitus latine. ita etiā
nos p agnum ab infernali captiuitate liberati ſumus Joānis primo Ec-
ce agnus dei. quia ſicut agnus eſt mundus ⁊ purus. ſic corpus dñi noſtri
ieſu xpi mūdum eſt ⁊ purum. quare merito per agnum fuit figuratū. Ter
cia ratio eſt. quia ſicut agnus edebatur ab hebreis qñ tranſierunt p mare
rubrum. ita chriſtus verum agnū inſtituit ⁊ comedit quādo exiuit de hoc
mundo ad patrem. ¶ Tercio fuit figuratum p māna quod pluebat de
celo. de quo dr ſacra ſcriptura. Panem celi preſtitiſti eis. Vñ poſtq̄ꝫ abie-
runt mare rubrū ſiccis pedibꝫ. ⁊ pharao cum oībꝫ ſuis equis ⁊ curribꝫ fuit
ſubmerſus. tūc iſtis pluebat māna de celo. ⁊ ſicut mare rubrum filij iſrael
tranſierūt ſiccis pedibꝫ. ſic nos qñ ſumus ſubmerſi p baptiſmū tunc ſuſci-
pimus corp⁹ xpi. qꝛ q̇ nō ē baptizat⁹ nō ſumet illud. Alia rō. qꝛ ſicut plue
bat māna de celo. ita corpus xpi porrigit̄ nobis ſub ſpecie panis. vñ Ego
ſum panis viuus q̇ de celo deſcendi. Joh. vi. Alia rō eſt. qꝛ ſicut māna qd
pluebat de celo habuit ſuauē ſaporē ⁊ dulcē. ſic corpus xpi hꝫ oēm virtu-
tē ⁊ dulcedinē aīe. Alia rō. qꝛ ſicut illis ꝙtidie pluebat māna de celo. ita
ꝙ q̇libet colligeret tantū quātū ſibi ſufficeret p die. ſic in chriſtianitate q̇li-
bet die ſacerdotes ſumūt corpus xpi ad nutrimentū aīe cuiuſlibet fidelis

Alia ſimilitudo.qꝛ pluebat eis manna de celo cū trāſierunt ꝑ terraꝫ.et in
trāſitu fuit eis viaticū.ita corpus chriſti eſt nobis viaticū ad terrā ꝓmiſſi
onis de hoc mūdo ad regnū celeſte.vt poſſimus viriliter reſiſtere aduerſa
rijs noſtris. ¶ Quarto corpus xp̄i fuit figuratū in virga Jonathe mellica
Et ꝑ hoc deſignatᷣ refectio huius ſacramēti ꝛ eius deuota oblatio. ꝛ ideo
figura ſanguinis chriſti eſt vinū.ad deſignādū refectōem.vn̄ in Canticis
p°ca. Introduxit me rex in cellaria ſua ¶ Quinto ꝑfiguratū ē ꝑ aquā.nā
aq̄ deſignat oblatōem.vn̄ Ezechiel. Vidi aquā egredientē ꝛc. Et licet ꝑ
ter has figuras alie in ſcripturis cōtineātur multe.tn̄ he nūc breuiter ſuffi
ciāt pro generali introductōe. ¶ Quantū ad quartū dicitᷣ.ꝙ ſacerdos vo
lens hoc ſacramentū celebrare ꝑmo induit humerale ſuꝑ caput ſuū ad de
notandū diuinitatē eſſe circūdatam humanitate. Sꝫ alba ꝛ cingulꝰ xp̄i
caſtitatem ꝛ ſue matris ꝟginitatē demōſtrāt. Stola circa collum obedie-
tiam xp̄i deſignat. Caſula officium diuinū cum caſtitate deſignat eſſe ꝑa
gendum. Sꝫ ꝑ manipuluꝫ in manu leua humilitas xp̄i deſignatur. In-
troitus.ꝓphetaꝝ exclamatōem ꝛ xp̄i aduentū deſignat. Kyrieleyſon miſe
ricordiā dei ꝑfigurat. Glīa in excelſis canticū angelicū in natiuitate deſig-
nat. Sꝫ ep̄la Johānis predicatōem ꝛ magoꝝ apparitōem deſignat. Gra
duale cum alleluia ꝯuerſionē diſcipuloꝝ ad chriſtum deſignat. Euange-
lium xp̄i ꝑdicatōnem demōſtrat. Credo.fidem xp̄ianā ꝛ robur xp̄iane fi
dei ſignificat. Caput nudū ſacerdotis merā veritatem xp̄i demonſtrat.
Sꝫ offertoriū ſᷣcat ꝙ ſicut xp̄s ſe obtulit ꝓ nobis in ara crucis.ita ꝛ nos
corpus noſtrū ad patiendū pro xp̄o offeramus.ꝛ nō ſolū corpus ſꝫ aīam
dei imagine inſignitā offeramus in odorē ſuauitatꝭ. qđ ſᷣcat nūmus quē
offerimus q̄ imagine eſt inſignitus.q̄ imago nūmi imaginē noſtre aīe ſig
nificat.q̄ deo ꝓ omi ſacrificio qđ in hac vita offerri pt maxime ē acceptabi
lis. Silentiū poſt offertoriū.xp̄i paſſionē ꝛ iude traditōem deſignat. Ele-
uatio.crucis eleuatōem repſentat. Silentiū poſt eleuatōem.xp̄i morteꝫ et
depoſitōem xp̄i a cruce deſignat. Percuſſio pectoris.indulgētiaꝫ et dn̄i no
ſtri ieſu xp̄i clamorem in cruce clamātis ely ely ꝛc.deſignat Pax. gaudiuꝫ
reſurrectionis ꝓnunciat. Cōmunio. ꝯſolatōem diſcipuloꝝ de reſurrectō
ne deſignat. Orōnes vltime deſignāt orōnes xp̄i in terra ꝓ nobis factas
Ite miſſa eſt, bn̄dictionē in die iudicij prefigurat.videlicet. Venite bene-
dicti in regnum patris mei Mathei.xxv.

Queritur Utrū ſeptem ſint ſacramenta in numero
Quia expeditis ꝑoribꝰ gn̄alibꝰ nūc ad q̄ſdā q̄ſtio
nes generales ꝛ ad dubia generalia intētio noſtra eſt vertenda. Et qꝛ hic
determinatᷣ de ſacramētis.ideoqꝫ q̄ſtio ꝑdicta ꝯuenięter hic eſt mouenda.
¶ Et videtᷣ ꝑmo ꝙ nō.qꝛ tot ſꝭ ſacramēta quot ſꝭ vaſa gr̄e ſuſceptiua.ſꝫ
vas ſuſceptiuū gratie eſt tm̄ vnū.ergo erit tm̄ vnū ſacramētū. Maior ptꝫ
ꝑ magiſtꝝ ſententiaꝝ. Minor pꝫ.qꝛ ſola euchariſtia eſt vas gratie. cū ip
ſa includit totū xp̄m doctorē ꝛ autorē omniū reꝝ. ¶ Scđo ſic.tot ſunt ſa-
cramenta quot ſunt effectus ſacramēti. ſed effectꝰ ſacramēti ſꝭ ſolū duo
ergo ſacramēta erūt tm̄ duo. Maior eſt nota in iure vbi agitᷣ de ſacramē
tis. Sed minor pꝫ ex q̄rto ſententiaꝝ. Sed ꝙ ſunt ſolū duo effectus ptꝫ

quia ſacramēta ordinata ſunt ꝓpter deletōem culpe ⁊ pene. mō culpa ⁊ pe
na tm̄ ſunt duo effectus. ergo ⁊c. ¶ Tercio arguit̄. plura ſꝫ ſacramēta q̄ꝫ
ſeptē. igit̄ ⁊c. Aňs ꝓbatur. qꝛ miſſa. oꝛo. ⁊ elemoſyna ſunt ſacramēta. ⁊ nō
ſunt enumerata inter p̄dicta ſeptē. ergo ſunt plura. Aňs ꝓ p̄ma parte pꝫ
qꝛ illud qđ liberat a penis ⁊ a culpis hoc eſt ſacramentū. ſed miſſa oꝛo et
elemoſyna ſunt hmoī. ǧ ⁊c. Maioꝛ pꝫ ex quarto ſententiaꝝ. etiaꝫ minoꝛ.
qꝛ elemoſyna extinguit pctm̄ ſicut aqua ignē. ¶ In oppoſitū eſt Raymū
dus in lr̄a. ⁊ magiſter in quarto ſentētiaꝝ qui ponūt eſſe ſeptē ſacramēta
dūtaxat. Qđ etiā rōne ꝓbat̄ ſic. Tot ſunt ſacramēta q̄t ſunt pctā capita-
lia. ſed ſeptē ſunt pctā capitalia. ergo ſeptē erunt ſacramēta. Maioꝛ pꝫ ex
quarto ſententiaꝝ. Minoꝛ pꝫ ꝑ fidem ecclie. qꝛ dicit q ꝯtra pcti vulnus
dominus remedia inſtituit. ſed ſeptē ſunt peccati vulnera que patēt in hac
dictōe (ſaligia) cuius dictōis quelibet littera deſignat vnū de ſeptē pctis
capitalibus. vn̄ dicit metriſta. Ut tibi ſit vita ſemꝑ ſaligia vita. ¶ Pro
euidentia queſtionis rememorādū eſt q̄d ſit ſacramētū. vn̄ ſacramentū ꝑ
ut ſupꝛa patuit ꝑ magiſtrū in ſentētijs ſic definitur. Sacramentum eſt ſa-
cre rei ſignū. Et ſcđo ibidē dicit̄ ſic. Sacramentū eſt ſignū ſacre rei gratie
inuiſibilis. ¶ Sed ꝯtra illas definitōes inſtat̄ ſic. nā ſi p̄ma eſſet bona ſe-
queret̄ q imagines ſanctoꝝ depicte eēnt ſacramēta, quod eſt falſum ſm̄
oīes doctoꝛes ſacre ſcripture. ſed ꝯñtia tenet. qꝛ ſunt ſigna ſacraꝝ rerum
¶ Cōtra ſcđam definitōem ſic inſtatur. ſi eſſet bona ſeqretur q euchari-
ſtia nō eſſet ſacramentū. quod eſt falſum. cū ſit pꝛimū ſacramentū in oꝛdi
ne dignitatis. ex quarto ſententiaꝝ. Probatur tm̄ ſequela. qꝛ euchariſtia ē
viſibilis res. qꝛ obiectū viſus. ¶ Pro ſolutōe p̄mi eſt notandū. q triplex
eſt ſacramētum. Nā qđdā eſt ſignificatiuū tm̄. aliud eſt effectiuū tātū. ſed
terciū ſignificatiuū ⁊ effectiuū ſimul. Tūc ad ꝓpoſitū dꝛ. q pꝛima deſcrip
tio que nō eſt definitio ſed nōmis interp̄tatio. intelligit̄ de ſacramento pꝛi
mo mō. nam tali mō res ſacra ⁊ cetere imagines ſanctoꝝ poſſunt appella
ri ſacramēta. ſed tm̄ nō ſunt ſacramēta effectiue. Sed ſacramēta ſcđo mo-
do dicta in veteri lege habebātur in cerimonijs. videlꝫ añ tp̄us xp̄i et gr̄e.
Sed tercio mō ſacramētū ſumit̄ ſtrictiſſime. ⁊ ſic capit̄ in ꝓpoſito. ¶ Ad
rōnem āt ꝯtra ſcđam definitionem habitā negatur ꝯñtia. videlꝫ q eucha
riſtia eſt viſibilis res quo ad effectuꝫ. qꝛ al's ibi ſenſus non deciperet̄ circa
ſuū obiectū. qđ eſt falſum. ⁊ de tali ſacramēto ꝓp̄ie habemus fidē ¶ Iſtis
notatis ſit ꝯcluſio iſta. q ſacramenta in ſacroſcā matre eccl'ia nō ſunt plu
ra q̄ꝫ ſeptē. Probat̄ illa ꝯcluſio p̄mo ſic. qꝛ tot ſunt ſacramenta q̄t ſunt vi
cia eis oppoſita. ſed talia vicia ſunt ſeptē. ergo ſeptē erūt ſacramēta. Ma-
ioꝛ nota eſt ex p̄mo topicoꝝ. Sed minoꝛ ꝓbatur. qꝛ omne ſacramentū vel
eſt oꝛdinatū ꝯtra pctm̄ culpe vel contra pctm̄ pene. Si contra pctm̄ culpe
hoc eſt tripl'r ſm̄ q triplex eſt culpa. ſcꝫ oꝛiginalis, moꝛtal', ⁊ actualis. Cō
tra pꝛimā culpā oꝛdinat̄ baptiſmus. qꝛ ſicut pctm̄ oꝛiginale eſt pctm̄ oīm
pctōꝝ inceptiue. ſic baptiſmus ip̄m delens eſt initiū oīm ſacramentorum
Cōtra ſecundā culpā ſcꝫ pctm̄ moꝛtale oꝛdinatur ꝯfeſſio oꝛis. Sed con
tra terciā ſacra vnctio. Si āt eſt ꝯtra pctm̄ pene hoc eſt quadrupl'r. qꝛ ta-
lia pctā ſunt quadruplicia. ſcꝫ infirmitas. ignorātia. malicia. ⁊ ꝯcupiſcen
tia. Cōtra pꝛimū oꝛdinatur ſacramentū ꝯfirmatiōis quod eſt ſtabilitas

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

chriſtiane fidei. Contra ignorantiā ordinatur ordo ſacramētalis in q̄ con
fertur grā ⁊ ſciētia. Sed ꝯtra maliciā ordinat̄ euchariſtia. in qua eſt pleni
tudo grē ⁊ malicie expulſio. Sed ꝯtra ꝯcupiſcentiā ordinat̄ matrimoniū
quod eſt ſacramentū illicitas ꝯcupiſcētias expellens ⁊ licitas permittens.
¶ Scd̄o ꝓbatur illa ꝯcluſio ſic. tot ſūt ſacramēta quot ſunt finaliter virtu
tes q̄ ꝑ ea inducūtur. ſed tales ꝟtutes ſunt ſeptē. ergo ſeptē erūt ſacramēta.
Maior eſt nota. qꝛ ſufficiētia ſacramētoꝝ eſt ſumenda ſ̄m fines ipſoꝝ.
Minor ſic ꝓbatur. baptiſm⁹ ordinat̄ in fidem. extrema vnctio in ſpem. eu
chariſtia in charitatē. ordo in prudentiā. matrimoniū in tēperātiā. ꝯfeſſio
cū penitētia in iuſticiā. ⁊ ꝯfirmatio in fortitudinē
☞ Iuxta materiā p̄ntem alia oritur dubitatio. videlicꝫ vtrū corpus xp̄i
ſit nobiliſſimū ſacramentū. Et arguit̄ ꝙ nō. qꝛ oīs cā nobilior eſt ſuo effe
ctu. ſed ita eſt ꝙ ſacramentū ordinis eſt cā corpis xp̄i. ergo eſt meli⁹ ⁊ no/
bilius ſacramētū. Maior pꝫ. qꝛ cā dat ꝑfectōem ſuo effectui. Minor ꝓ/
batur. qꝛ nullus nō ordinatus p̄t ꝯficere corpus xp̄i ¶ In oppoſitū argui
tur. qꝛ vt volūt oēs doctores theologie. ⁊ habet̄ in iure ꝙ nihil in ſacramē
tis maius eſſe p̄t q̄ꝫ corpus xp̄i. qꝛ ibi ꝯtinetur deus ⁊ hō. Deinde tūc ar
guit̄ ꝙ ſacramentū baptiſmi ſit nobiliſſimū. ⁊ hoc ſic. illud ſacramentū ē
nobilius ſine q̄ nullus hoīm p̄t ſaluari. ſed ſacramentū baptiſmi ē hmōi
igit̄ ⁊c̄. Maior pꝫ ex terminis. Sꝫ minor ꝓbat̄. qꝛ nullus hō p̄t intrare reg
nū celoꝝ ſine baptiſmate. ſed tn̄ ſine corpe xp̄i p̄nt aliqui intrare in regnū
celoꝝ. vt pueri q̄ moriūtur infra ſeptimū ānū vel adhuc citra. videlicet in/
terim ꝙ nō ſunt ꝑticipes rōnis. ¶ Itē videt̄ ꝙ ſacramētū penitētie qd̄ cō
tinet in ſe cordis ꝯtritōem. oris ꝯfeſſionē. ⁊ reatus ſatiſfactionē ſit nobi/
lius baptiſmate. qꝛ illud qd̄ delet pcc̄m actuale eſt melius q̄ꝫ illud qd̄ de
let pcc̄m originale. ſed pn̄ia delet pcc̄m actuale. ⁊ baptiſmus originale. g̃ ſa
cramentū penitētie ſacramēto baptiſmi eſt nobilius. ¶ Itē arguitur ꝙ ſa
cramentū ꝯfirmatōis ſit digniſſimū. qꝛ illud eſt digniſſimū ſacramentuꝫ
qd̄ ꝯfertur a digniori miniſtro. ſed ſacramentū ꝯfirmatōnis eſt hmōi. igit̄
⁊c̄. Maior pꝫ. quia dignitas ſacramēti depēdet a dignitate miniſtri. Mi
nor ꝓbatur. qꝛ ſacramentū ꝯfirmatōnis ꝯfertur ab ep̄o. qꝛ ſimplex ſacer/
dos nō p̄t ꝯfirmare. ☞ Pro ſolutione argumentoꝝ diligēter eſt notan/
da vna diſtinctio bona de dignitate ſacramētoꝝ. Vn̄ vnū ſacr̄m dr̄ nobi
lius ⁊ digni⁹ alio ſeptē modis. Primo q̄ꝫtū ad rem ⁊ ad effectū. ⁊ ſic bap
tiſmus eſt dignius ſacr̄m. qꝛ delet omnē culpā ⁊ penā qd̄ non facit aliud
ſacr̄m. Scd̄o ſacr̄m dr̄ eſſe dignius q̄ꝫntum ad miniſtꝝ ⁊ q̄ꝫtum ad cōem
materiā. ⁊ ſic ꝯfirmatō eſt ſacr̄m digniſſimū. qꝛ ſolus p̄ſul porrigere habꝫ
illud. ⁊ eius materia eſt nobiliſſima. videlꝫ balſam⁹ ⁊ oleū oliue. Tercio
ſacr̄m dr̄ dignius inq̄ꝫtum ꝯſtituit̄ a gradu digniori ⁊ ex pte ꝯtenti. et ſic
ſacr̄m euchariſtie eſt dignius. vn̄ dr̄ in iure. nihil in ſacramētis maius ni/
ſi in q̄ ꝯtinetur deus ⁊ hō. Quarto ſacr̄m dr̄ dignius inq̄ꝫtū ꝑ ipm offen/
ſum diuine maieſtatis magis placat̄. ⁊ ſic penitentia eſt digni⁹ ⁊ nobilius
ſacr̄m. quia infinita pcc̄ā mortalia delētur ꝑ pn̄iam ⁊ nō per aliud ſacr̄m.
Quinto inq̄ꝫtū cauſat vnionē in mente ⁊ in corde rōne ſignati vel ſigni. et
ſic matrimoniū eſt nobiliſſimū ⁊ digniſſimū oīm ſacroꝝ. qꝛ nobiliſſima ſi
gnificat. vnio eñ int̄ ſpōſum ⁊ ſpōſam ſ̄cat vnionē hūane nature cū xp̄o.

Etiã ſignificat vnionẽ xp̃i cum eccl'ia. quia ſicut maſculus vnitur femine ſic ſpõſus xp̃s vnitur ſue eccleſie. Etiã ſignificat vnionẽ aĩe beate cuʒ deo in eterna beatitudine. ſed nullũ aliud ſacramẽtum talia ꝑcat. ergo eſt nobiliſſimũ. Sexto vnũ ſacramẽtum dꝛ nobilius ⁊ dignius rõne ꝯtẽti vel ratione ꝓmiſſionis patrie celeſtis. ⁊ ſic extrema vnctio eſt nobiliſſimũ. quia releuat infirmitatẽ mentis ⁊ corporis. nã legitur in ſcriptura ꝙ apl'i vngebant infirmos ſacro oleo ⁊ curabãtur vndiqꝫ etiã corporaliter. Septimo vnũ ſacramentũ dꝛ dignius alio q̃tũ ad prudẽtiã miniſtri. ⁊ ſic ordo ẽ nobiliſſimũ ſacramentũ. qꝛ ſolũ prudẽtes ⁊ ſapiẽtes ſt̃ ordinãdi ¶ Per hoc ad rõnes ꝑncipales. Ad primã trãſeat maioꝛ. ſed negat̃ minoꝛ. Et ad ꝓbatõem dꝛ. licet euchariſtia ꝯtineat totũ xp̃m eẽntialiter. tñ nõ ꝯtinet ipm̃ cauſaliter. qꝛ adhuc in alijs ſacramẽtis ꝑ infuſionem gratie poteſt cauſari. ⁊ ſic quodammõ ſunt plura vaſa formal'r gratie ſuſceptiua. ideo etiam plura erũt ſacramẽta. ¶ Ad ſcdam dꝛ. ꝙ effectus ſacramẽtoꝝ tripl'r capiuntur. Uno mõ generaliſſime. ⁊ ſic ſt̃ tm̃ duo. ſcꝫ delere culpã ⁊ delere penã. Secũdo capiũtur in eſſe ſubalterno. ⁊ ſic ſunt ſeptem. Tercio capiunt̃ in eſſe ſpecialiſſimo. ⁊ ſic ſt̃ multiplices. Et hec eſt diſtinctio ſancti Tho. ſup quartũ ſententiaꝝ. Et ꝑ hoc rñdetur ad rõem. ꝙ ſi maioꝛ intelligatur de effectibꝫ primo mõ tunc ꝯceditur minoꝛ. Si aũt intelligat̃ de effectibꝫ ſcdo mõ. tũc ꝯcedit̃ maioꝛ ⁊ negat̃ minoꝛ. Si aũt tercio mõ ſic totuʒ ẽ falſum. ¶ Ad terciã rõem dꝛ. ꝙ licet miſſe orõnes ⁊ elemoſyne deleãt noſtra pctã rõne meriti ⁊ humilitatis. tñ cũ nõ ſint alicuius gratie collatiue tunc nõ erũt ſacramẽta. Sed diceret q̃s. tunc humilitas ⁊ deuotio eſſent etiaʒ ſacramẽta. Rñdetur ꝙ nõ. qꝛ nõ ſunt viſibiles forme. ⁊ ſic non ꝯuenit eis definitio ſacramẽti. Et tm̃ de prima queſtione

Queritur ſecundo Utꝝ ius canonicũ a lege ⁊ ab euãgelio ⁊ a ſanctis patribꝫ inſtitutũ ſit hic ſubiectũ. ¶ Et arguit̃ ꝑmo ꝙ nõ. qꝛ illud qđ ſubijcitur in decretis ħ nõ eſt ſubiectũ huius ſcie. ſꝫ ius canonicũ eſt hmõi. igit̃ ⁊c. Maioꝛ pꝫ. qꝛ diſtincte ſcie req̃runt diſtincta ſubiecta. vt pꝫ. iij. de aĩa. Sꝫ minoꝛ pꝫ in decretalibꝫ. ¶ Scđo. illud qđ nõ predicat̃ de omnibꝫ in aliquo libro ꝯtentis ħ nõ eſt ſubiectũ huius libri. ſed ius canonicũ nõ ꝑdicat̃ de oĩbꝫ ꝯtentis in iſto libro. ergo nõ eſt hic ſubiectum. Maioꝛ ẽ de ſe nota. Minoꝛ ãt ꝓbatur. quia hic tractat̃ de vſuris furtis ⁊ rapinis. de quibꝫ ius canonicũ nõ predicat̃. ¶ Tercio arguit̃. ſubiectum alicuius libri eſt eternum. ſꝫ ius canonicũ nõ eſt eternũ. g̃ nõ eſt ſubiectũ. Maioꝛ declarat̃ primo poſterioꝝ. Sed minoꝛ ꝓbat̃. qꝛ iura canonica ꝑ Romanos põtifices ſunt inſtituta. ſed tales nõ fuerũt ab eterno. igitur ⁊c. ¶ Pro euidẽtia queſtionis ẽ notandũ. ꝙ duplex eſt ſubiectũ q̃tum ħ ſufficit. ſcꝫ ſubiectũ ꝑdicatõis. ⁊ eſt qđ ꝑdicatur de oibus ꝯſideratis in aliq̃ ſcientia. Aliud eſt ſubiectũ attributõis. ⁊ eſt illud ad qđ oĩa ꝯſiderata in illa ſcientia habent attributõem. ¶ Iſtis notatis ſit hec ꝯcluſio. Ius canonicũ nõ eſt hic ſubiectũ ꝑdicatõis. qꝛ ſi ſic ſequeret̃ ꝙ officiũ miſſe rapina ⁊ furtuʒ nõ eſſent de eſſe libri. Cõſequẽs eſt falſum. ꝓbatur tñ ꝯñtia. qꝛ ius canonicum non poteſt vere et affirmatiue de predictis predicari. vt patet de ſe

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ Scđa ꝯclusio ē. ius canonicū ē hic subiectū attributoīs. Probat᷑. illud ad qđ ordinant᷑ ⁊ cui oīa attribuunt᷑ ꝑncipalr̄ in aliq̄ libro tradita. hoc eſt ſubiectū attributoīs. ſꝫ ius canonicū eſt hmōi. ḡ ⁊c̄. Maior nota ē de ſe. Minor ꝓbat᷑ ſic. qꝛ in hoc libro ꝯſiderant᷑ q̄dā regule in iure. qꝛ ius canonicū dr̄ a canon in greco qđ ē regula in latino. eo ꝙ dant᷑ hic nobis regule de vita clerici. ⁊ q̄d ſit faciendū de rapina ⁊ furto. ¶ Per hoc ad rōes Ad pmā ꝯcedit᷑ maior. ſꝫ minor ē falſa. qꝛ ius canonicū h̄ ꝯſiderat᷑ ꝑ modū introductoīs ⁊ ſub ꝯpēdio. in decretꝭ ⁊ decretalibꝫ ꝯſiderat᷑ adequate. Ad ſcđam pꝫ ſolutio ex diſtinctōe. Ad tertiā ꝯcedit᷑ maior. ⁊ negat᷑ minor Ad ꝓbatōem dr̄ ꝙ ius canonicū ꝯſiderat᷑ duplr̄. Uno° q̄ ad ſe ⁊ q̄ ad magiſtros iuſticiā ſtatuētes Alio° ꝯſiderat᷑ q̄ ad veritatē in euāgelio expꝛeſſaꝫ tunc dr̄ ꝙ pmo mō depēdet a papa. ⁊ ſic nō ē eternū. Scđo aūt mō eſt hic ſubiectū. ⁊ etiā taliter ē eternū. Et hec de queſtione ⁊ alijs q̄ ꝑus ꝓpoſita fuerūt circa declaratōem thematis huius libri mō ſufficiant.

.i. ꝑuus liber s^e ꝓſayca illius mgr̄i
Summula de ſumma raymūdi
.i. venit ſcꝫ ſummula
prodijt iſta.
.i. nō ex ꝑui ſeu difficili .i. facili
Non ex ſubtili. ſed vili
.i. ꝯponim⁹ s^e ſcripta
ſcribimus iſta
tenore .i. valet s^e ſūmula efficis
Eloquio placet hec ſocijs.
.i. ardua volumina.
quia magna ſtudendi
.i. intētio s^e paupibꝫ clericis .i. ſcribendi
Cura ſibi non eſt. modus is valet ergo loquendi
.i. multa diligētes .i. nō volum⁹ s^e ꝑntem
Inter doctores hunc nolumus ire libellum
iuuenibꝫ .i. obtuſis s^e libꝝ ꝓpoſuimus.
Paruis et rudibus quem tradimus eſſe legendum
s^e ſtudētes s^e libello
Inuenient in eo quid quod iuuat vtilitatis
.i. in pmo tractatu poſt h̄ ſcꝫ de his q̄
s^e ſeptē hui⁹ ſummule ꝑtinent ad miſſam
De ſacramentis primo tractatur. et inde
et de eius effectu tali ſacro tali petō
Hic de baptiſmo. de coniugio. ſymonia